

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Валентина АРАНЧІЙ

2021 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма Підприємництво
спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
галузь знань 07 Управління та адміністрування
ступінь вищої освіти Магістр

Полтава 2021

Розробники:

Махмудов Ханлар, професор, д.е.н., професор кафедри підприємництва і права
Світлична Алла, к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права;
Волкова Неля, к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права;
Писаренко Світлана, к.с.-г.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права;
Михайлова Олена, к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права;
Калашник Олена, к.т.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права;
Мороз Світлана к.п.н., доцент кафедри підприємництва і права.

Наскрізна програма практики розглянута
на засіданні кафедри підприємництва і права
Протокол від «30» серпня 2021р. № 1

Завідувач кафедри
підприємництва і права

Ханлар МАХМУДОВ

Наскрізна програма практики ухвалена
науково-методичною радою спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Протокол від «30» серпня 2021 р. № 1

Голова науково-методичної ради
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність

Неля ВОЛКОВА

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ОПИС ПРАКТИК	6
2. ЗМІСТ ПРАКТИК	14
2.1. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА «СТАЖУВАННЯ З ФАХУ»	14
2.2. ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА	18
2.3. ПРОФЕСІЙНА ПРАКТИКА	19
3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК	20
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК	20
5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ	22

ВСТУП

Наскрізна програма практики складена у відповідності до освітньо-професійної програми Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ступеня вищої освіти Магістр.

Практика здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для підготовки фахівців з вищою освітою та набуття ними компетентностей, професійних навичок і вмінь.

Метою проходження практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці у галузі підприємництва, формування у них, на базі одержаних у закладі вищої освіти знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час роботи у реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Основні завдання проходження практики:

- ознайомлення із майбутньою професією підприємця;
- вивчення практичної організації діяльності господарюючих суб'єктів та принципів їх функціонування;
- отримання навичок використовувати теоретичні знання на практиці та робити конструктивні висновки на підставі показників діяльності підприємств;
- апробація наукових досліджень, проведених під час навчання в Університеті у відповідних сферах господарювання;
- отримання досвіду роботи на підприємствах;
- визначення майбутніх перспектив своєї професійної діяльності.

Проходження практики сприяє формуванню *компетентностей*:

загальних:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 6. Здатність організувати роботу відповідно до вимог охорони праці та цивільного захисту.

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальних:

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та /або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 6. Здатність класифікувати товар для митних цілей.

СК 7. Здатність використовувати необхідну нормативну документацію та застосовувати елементи системи якості для ефективної діяльності підприємницьких структур.

СК 8. Здатність прийняття ефективних рішень з організації торговельних та біржових операцій.

СК 9. Здатність виявляти та обчислювати можливості оптимізації діяльності підприємства.

СК 10. Здатність виявлення та обґрунтування пріоритетних напрямків організації та ведення підприємницької діяльності

СК 11. Здатність розроблення моделей просування та комерціалізації інтелектуальних продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

ПРН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

ПРН 7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення

ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

ПРН 12. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.

ПРН 13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 14. Володіння навичками щодо управління інтелектуальним бізнесом, економічного обґрунтування напрямів його розвитку та забезпечення успішного функціонування

ПРН 15. Знання організації функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури організованого ринку та практичні навички ефективного використання біржових операцій у своїй майбутній діяльності.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки студентів за освітньо-професійною програмою Підприємництво ступеня вищої освіти Магістр спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної форми навчання 2021 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практики студентів за освітньо-професійною програмою Підприємництво ступеня вищої освіти Магістр спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної форми навчання 2021 року набору

№ з/п	Вид назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Виробнича практика				
1.	Стажування з фаху	2	6	180
Переддипломна практика				
2.	Переддипломна практика	3	6	180

Навчальним планом підготовки студентів за освітньо-професійною програмою Підприємництво ступеня вищої освіти Магістр спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність заочної форми навчання

2021 року набору передбачені наступні види практик (табл. 2).

Таблиця 2

**Обсяги практики студентів за освітньо-професійною програмою
Підприємництво ступеня вищої освіти Магістр спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність заочної форми
навчання 2021 року набору**

№ з/п	Вид назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Професійна практика				
1.	Професійна практика	2	6	180

1.1. Виробнича практика «Стажування з фаху»

Метою виробничої практики «Стажування з фаху» здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, ступеня вищої освіти Магістр є ознайомлення безпосередньо на підприємствах (організаціях, установах) із виробничою, комерційною діяльністю бази практики, відпрацювання вмій і навичок зі спеціальності, закріплення знань, отриманих при вивченні певного циклу теоретичних дисциплін та придбання первинного практичного досвіду.

Завдання виробничої практики «Стажування з фаху»:

- формування у здобувачів вищої освіти професійних умій і навичок щодо прийняття самостійних рішень під час професійної діяльності в реальних умовах;

- поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення дисциплін професійної підготовки;

- опанування сучасних прийомів, методів та знарядь праці в сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

- розвиток професійного мислення, прищеплення умій фахової діяльності в умовах трудового колективу;

- виховання у здобувачів вищої освіти потреби поповнювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності;

- збір практичних та статистичних матеріалів для виконання курсових та інших наукових робіт.

Проходження виробничої практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*:

загальних:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих

обов'язків.

ЗК 6. Здатність організувати роботу відповідно до вимог охорони праці та цивільного захисту.

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальних:

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та /або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 6. Здатність класифікувати товар для митних цілей.

СК 7. Здатність використовувати необхідну нормативну документацію та застосовувати елементи системи якості для ефективної діяльності підприємницьких структур.

СК 8. Здатність прийняття ефективних рішень з організації торговельних та біржових операцій.

СК 9. Здатність виявляти та обчислювати можливості оптимізації діяльності підприємства.

СК 10. Здатність виявлення та обґрунтування пріоритетних напрямків організації та ведення підприємницької діяльності

СК 11. Здатність розроблення моделей просування та комерціалізації інтелектуальних продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

ПРН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

ПРН 7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

ПРН 12. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.

ПРН 13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 14. Володіння навичками щодо управління інтелектуальним бізнесом, економічного обґрунтування напрямів його розвитку та забезпечення успішного функціонування

ПРН 15. Знання організації функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури організованого ринку та практичні навички ефективного використання біржових операцій у своїй майбутній діяльності.

1.2. Переддипломна практика

Метою переддипломної практики здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ступеня вищої освіти Магістр є узагальнення і вдосконалення здобутих ними знань, практичних умінь та навичок на базі конкретного суб'єкта господарювання, оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної трудової діяльності, а також збору матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.

Основні завдання переддипломної практики:

- формування умінь і навичок роботи за фахом, набуття досвіду організаційної, виховної роботи в колективі;
- поглиблення та закріплення теоретичних знань та практичних навичок й навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки;
- безпосередня практична підготовка здобувачів вищої освіти до самостійної роботи на фахових посадах;
- ознайомлення безпосередньо на підприємстві з інноваційними

технологіями ведення підприємницької, торгівельної та біржової діяльності;

- аналіз матеріалів виробничої діяльності підприємства й використання їх при виконанні кваліфікаційного завдання;

Проходження практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*:

загальних:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 6. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог охорони праці та цивільного захисту.

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальних:

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торгівельних та/або біржових структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торгівельній та/або біржовій діяльності.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та /або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 6. Здатність класифікувати товар для митних цілей.

СК 7. Здатність використовувати необхідну нормативну документацію та застосовувати елементи системи якості для ефективної діяльності підприємницьких структур.

СК 8. Здатність прийняття ефективних рішень з організації торгівельних та біржових операцій.

СК 9. Здатність виявляти та обчислювати можливості оптимізації діяльності підприємства.

СК 10. Здатність виявлення та обґрунтування пріоритетних напрямків організації та ведення підприємницької діяльності

СК 11. Здатність розроблення моделей просування та комерціалізації інтелектуальних продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в

ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

ПРН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

ПРН 7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

ПРН 12. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.

ПРН 13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 14. Володіння навичками щодо управління інтелектуальним бізнесом, економічного обґрунтування напрямів його розвитку та забезпечення успішного функціонування

ПРН 15. Знання організації функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури організованого ринку та практичні навички ефективного використання біржових операцій у своїй майбутній діяльності.

1.3. Професійна практика

Метою професійної практики є: узагальнення і вдосконалення набутих знань студентів з діяльності та організації роботи підприємств, закріплення,

поглиблення і розширення знань з професійних дисциплін та їх застосування до розв'язання актуальних проблем, одержання навичок проведення розрахунків, підготовка до майбутньої роботи за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, збір матеріалів виробничої діяльності підприємства й використання їх при виконанні кваліфікаційного завдання.

Основні завдання професійної практики:

- вивчення практичної організації діяльності господарюючих суб'єктів та принципів їх функціонування;

- отримання навичок використовувати теоретичні знання на практиці та робити конструктивні висновки на підставі показників діяльності підприємств;

- апробація наукових досліджень, проведених під час навчання в Університеті у відповідних сферах господарювання;

- отримання досвіду роботи на підприємствах;

Проходження практики сприяє формуванню компетентностей:

загальних:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 6. Здатність організувати роботу відповідно до вимог охорони праці та цивільного захисту.

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальних:

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та /або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК 6. Здатність класифікувати товар для митних цілей.

СК 7. Здатність використовувати необхідну нормативну документацію та застосовувати елементи системи якості для ефективної діяльності підприємницьких структур.

СК 8. Здатність прийняття ефективних рішень з організації торговельних

та біржових операцій.

СК 9. Здатність виявляти та обчислювати можливості оптимізації діяльності підприємства.

СК 10. Здатність виявлення та обґрунтування пріоритетних напрямків організації та ведення підприємницької діяльності

СК 11. Здатність розроблення моделей просування та комерціалізації інтелектуальних продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

ПРН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

ПРН 7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

ПРН 12. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.

ПРН 13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 14. Володіння навичками щодо управління інтелектуальним бізнесом, економічного обґрунтування напрямів його розвитку та забезпечення

успішного функціонування

ПРН 15. Знання організації функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури організованого ринку та практичні навички ефективного використання біржових операцій у своїй майбутній діяльності.

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА «СТАЖУВАННЯ З ФАХУ»

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА – ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ, ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз структури підприємства (виробнича, організаційна, управлінська) та організація його діяльності. Функціональні обов'язки керівників та спеціалістів різних рівнів. Аналіз результативних показників діяльності підприємства.

ТЕМА 2. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз конкурентного середовища. Виробництво та збут продукції (товарів, робіт, послуг). Дослідження факторів, що впливають на ціноутворення в підприємстві. Дослідження системи дистрибуції. Дослідження комунікаційної діяльності.

ТЕМА 3. РОЗРОБКА ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Стратегічне управління логістичною діяльністю в підприємстві. Управління потоками матеріальних ресурсів на підприємстві. Управління складським господарством, транспортуванням та збутом продукції на підприємстві. Аналіз логістичних рішень та оцінка їх ефективності. Виявлення недоліків в стратегічному управлінні підприємством, виходячи з логістичної концепції.

ТЕМА 4. ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ ПІДПРИЄМСТВА У ТОВАРАХ (СИРОВИНІ, МАТЕРІАЛАХ) ТА СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНОЮ ПРОПОЗИЦІЄЮ

Аналіз реалізованого, незадоволеного та попиту, що формується. Дослідження сезонних коливань реалізації товарів (робіт, послуг). Сегментація ринку, формування стратегії охоплення ринку. Фактори, що впливають на формування товарної політики. Методичні підходи до комерційного регулювання асортиментної політики з метою створення умов для одержання необхідного розміру прибутку та реалізації стратегії розвитку.

ТЕМА 5. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЬ

Аналіз основних і додаткових джерел поставки товарів по окремих товарних групах (або конкретному товару). Система господарських зв'язків підприємства з постачальниками, порядок укладання договорів та методи контролю за їх виконанням, порядок розробки плану закупівель товарів. Методи регулювання закупівель товарів, погодження обсягів закупівель і асортименту товарів, періодів поставки тощо.

ТЕМА 6. ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз особливостей формування попиту та пропозиції на біржовому й позабіржовому ринку. Аналітичне вивчення, порівняння й обґрунтування механізму формування цін та біржових цін на продукцію. Дослідження особливостей організації збуту продукції через біржовий ринок та обґрунтування доцільності його здійснення.

ТЕМА 7. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Види комерційних ризиків в підприємстві та аналіз факторів, що на них впливають. Цілі, завдання та управління комерційними ризиками на підприємстві. Методи прогнозування комерційних ризиків на підприємстві. Охарактеризувати та оцінити стратегії управління комерційними ризиками.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання видається здобувачам вищої освіти з метою набуття ними під час практики умінь та навичок самостійного вирішення виробничих, наукових та організаційних питань. Їх зміст конкретизується і уточнюється керівниками практики. Виконання студентами індивідуальних завдань активізує їх творче мислення, підвищує ініціативу дослідження і здатність самостійно аналізувати, узагальнювати підсумки та робить проходження практики більш конкретними та цілеспрямованими.

Індивідуальне завдання здобувачів вищої освіти мають носити науково-дослідний характер. Їх зміст визначається з урахуванням теми роботи та тематики досліджень, що здобувачі проводили протягом навчання в Університеті. Індивідуальне завдання виконується письмово.

Результати, отримані під час виконання індивідуального завдання, можуть використовуватися при виконанні курсових робіт, підготовці доповіді, статті або для інших цілей.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань для виробничої практики «Стажування з фаху»

Завдання 1. Проаналізувати зразки укладених підприємством договорів на постачання та збут продукції, навести приклади. Дати оцінку рівню

документообігу та розробити рекомендації до його удосконалення.

Завдання 2. Розробити підприємству пропозиції, щодо удосконалення його збутової діяльності через біржовий ринок.

Завдання 3. В системі стратегічного менеджменту підприємства дайте відповіді на наступні три питання:

Яка місія і цілі організації?

Який існуючий і майбутній профіль бізнесу, яким займається організація?

Що керівництво має зробити, щоб забезпечити виконання місії і досягнення поставлених цілей?

Завдання 4. Вивчити особливості управлінської праці; загальні риси організації як відкритої динамічної системи; місію організації, її цілі; зовнішнє та внутрішнє середовище організації; організаційну структуру управління підприємством; основні елементи мотивації та особливості їх застосування на підприємстві; системи контролю та механізм їх дій, бар'єри контролю та роль менеджера в організації ефективного контролю.

Завдання 5. Оцінити ефективність реалізації на підприємстві управлінських рішень, а саме: визначити форми і методи прийняття управлінських рішень; організацію виконання управлінських рішень.

Завдання 6. Визначити стратегію підприємства, спираючись на проведений SWOT –аналіз.

Завдання 7. Знайти ціну ряду робочих місць. Для цього визначити рівень заробітної плати на конкретних робочих місцях, що встановилась на ринку праці (абсолютну цінність робочого місця). Порівняйте відносну цінність певних робочих місць в межах організації (визначену вами за доступною методикою) з результатами огляду (інформації з ринку праці) і визначити розмір заробітної плати для кожного досліджуваного робочого місця чи посади.

Завдання 8. Розробити план організації робочого місця керівника, у т.ч.:

- визначити сутність організації робочого місця керівника;
- скласти паспорти робочих місць керівників підрозділів або окремого структурного підрозділу та визначити недоліки в організації робочих місць;
- сформулювати правила створення раціональних умов праці, проаналізувати дотримання даних правил на підприємстві;
- скласти перелік та кошторис придбання необхідних технічних засобів для удосконалення робочих місць, визначити можливі джерела їх фінансування.

Завдання 9. Проаналізувати затрати на охорону праці підприємства (організації) в розрізі останніх 3-5-ти років. Здійснити якісний і кількісний аналіз показників стану виробничого травматизму та захворювань на підприємстві (організації).

Завдання 10. З позицій методології ризик-менеджменту дайте відповіді на питання: що таке ризик? Як існують підходи до його класифікації? Проаналізуйте можливі ризики, пов'язані з економічною діяльністю підприємства (організації) (структурний; ресурсний; фінансовий; споживчий та ін. ризики).

Завдання 11. Проаналізувати рівень собівартості виробництва продукції

(надання послуг) в підприємстві та провести його факторний аналіз.

Завдання 12. Проаналізувати досягнутий рівень продуктивності праці та провести його факторний аналіз.

Завдання 13. Провести факторний аналіз прибутку підприємства. Визначити напрями підвищення прибутковості підприємства.

Завдання 14. Дослідити динаміку рентабельності виробництва продукції (надання послуг) та провести її факторний аналіз.

Завдання 15. Дослідити динаміку рентабельності збуту продукції та провести її факторний аналіз.

Завдання 16. Проаналізувати показники ефективності використання персоналу підприємства. Визначити резерви підвищення продуктивності праці.

Завдання 17. Проаналізувати економічну ефективність використання капіталу підприємства. Визначити оптимальну структуру капіталу підприємства.

Завдання 18. Проаналізувати показники раціонального використання оборотного капіталу підприємства. Обґрунтувати пропозиції щодо прискорення оборотності оборотного капіталу.

Завдання 19. Проаналізувати динаміку виробництва продукції (надання послуг) у підприємстві. Визначити резерви збільшення виробництва продукції (надання послуг) у підприємстві

Завдання 20. Проаналізувати ефективність системи управління маркетинговим потенціалом підприємства та обґрунтувати напрями підвищення її ефективності.

Завдання 21. Проаналізувати систему матеріального та морального стимулювання у підприємства. Обґрунтувати шляхи підвищення мотивації праці.

Завдання 22. Проаналізувати ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства. Розробити пропозиції щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Завдання 23. Визначити стратегічні конкурентні переваги підприємства та шляхи їх реалізації на ринку.

Завдання 24. Проаналізувати ціни реалізації продукції за різними каналами збуту. Визначити резерви збільшення реалізаційних цін на продукцію підприємства.

Завдання 25. Проаналізувати фінансові результати діяльності підприємства. Визначити резерви збільшення доходу від реалізації продукції.

Завдання 26. Проаналізувати фінансовий стан підприємства. Обґрунтувати напрями підвищення фінансової стійкості підприємства.

Завдання 27. Методи діагностики підприємства і їх характеристика: спостереження, опитування виконавців, вивчення документів, поданих в розпорядження; анкетування, фотографія робочого дня.

Завдання 28. Аналіз макросередовища і мікросередовища підприємства у вирішенні таких питань:

- що робити з існуючими видами бізнесу (збільшити інвестиції або

підтримувати, «доїти», ліквідувати);

- в яких напрямках підприємство передбачає реалізовувати стратегію зростання;

- які дії найкращі: проникнення на ринок, товарне або ринкове розширення;

- чи доцільний курс на горизонтальну інтеграцію (диверсифікацію).

Завдання 29. Вивчити участь підприємства в зовнішньоекономічній діяльності. Вияснити з якими партнерами здійснюються зв'язки (країна, фірма), з якого часу засновані, якими видами діяльності займаються.

Потрібно вияснити форми партнерства та як законодавчо воно закріплене (контракти, договори тощо).

Завдання 30. Обґрунтувати функціонування та співпрацю служби маркетингу з іншими службами (економічною, бухгалтерською, зоотехнічною, агрономічною, інженерною тощо) підприємства.

Підбиваються підсумки проведеного за час виробничої практики аналізу, наводяться одержані наукові та практичні результати. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень. Формулювання висновків повинно відображати виконання змісту практики відповідно до поставлених завдань.

2.2. ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

На початку студенти повинні обґрунтувати актуальність обраної теми, мету і завдання; визначення об'єкту і предмету дослідження, елементи наукової новизни, практична значущість, методи наукових досліджень, апробація результатів на підприємствах, організаціях, установах (у разі наявності).

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ОБРАНОЇ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні та методологічні аспекти досліджуваної проблеми, аналітичний огляд літературних джерел з предмета наукового дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх наукова класифікація, основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо. Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмету дослідження, методологічні підходи повинні мати елементи полемічності, розкривати власну позицію щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних наукових досліджень.

ТЕМА 2. АНАЛІТИКО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ РОЗДІЛ

Аналіз структури підприємства (виробнича, організаційна, управлінська) та організація його діяльності. Функціональні обов'язки керівників та спеціалістів різних рівнів. Аналіз результативних показників діяльності

підприємства. Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції у наступному розділі.

ТЕМА 3. ПРОЕКТНА ЧАСТИНА

Розробка науково обґрунтованих пропозицій, проекти інноваційного характеру щодо вдосконалення управління та підвищення ефективності діяльності підприємства. Підбиваються підсумки проведеного дослідження, наводяться одержані наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання.

2.3. ПРОФЕСІЙНА ПРАКТИКА

Для проходження професійної практики, студенти повинні обґрунтувати актуальність обраної теми, мету і завдання; визначення об'єкту і предмету дослідження, елементи наукової новизни, практична значущість, методи наукових досліджень, апробація результатів на підприємствах, організаціях, установах (у разі наявності).

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ОБРАНОЇ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні та методологічні аспекти досліджуваної проблеми, аналітичний огляд літературних джерел з предмета наукового дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх наукова класифікація, основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо. Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмету дослідження, методологічні підходи повинні мати елементи полемічності, розкривати власну позицію щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних наукових досліджень.

ТЕМА 2. АНАЛІТИКО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ РОЗДІЛ

Аналіз структури підприємства (виробнича, організаційна, управлінська) та організація його діяльності. Функціональні обов'язки керівників та спеціалістів різних рівнів. Аналіз результативних показників діяльності підприємства. Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції у наступному розділі.

ТЕМА 3. ПРОЕКТНА ЧАСТИНА

Розробка науково обґрунтованих пропозицій, проекти інноваційного

характеру щодо вдосконалення управління та підвищення ефективності діяльності підприємства. Підбиваються підсумки проведеного дослідження, наводяться одержані наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Виробнича практика «Стажування з фаху», переддипломна та професійна практики проводяться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), що залучаються для проведення виробничої, професійної, переддипломної практики студентів, повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів, напрям діяльності яких відповідає спеціальностям, за якими здійснюється підготовка студентів в Університеті;
- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання студентам на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмам практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);
- надання студентам права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);
- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

4.1. *Виробнича практика «Стажування з фаху» (переддипломна практика)* проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання студентами всіх видів робіт згідно програми практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення студентам-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість студентів-практикантів, яка закріплюється за ним, не перевищує десяти осіб.

На студентів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути зараховані на штатну посаду.

4.2. Організація проведення професійної практики для студентів заочної форми навчання здійснюється з урахуванням наявності в них професійного досвіду.

Студенти, які мають досвід роботи, стажувалися (не менше одного місяця) або працюють за обраним фахом, допускаються розпорядженням директора навчально-наукового інституту до складання семестрового контролю з професійної практики без її проходження на підставі поданих підтверджуючих документів. Документами, які підтверджують відповідність займаній посади обраному фаху та наявність у студента відповідного практичного досвіду, є довідка з місця роботи чи стажування, засвідчена керівником підприємства (установи, організації тощо), або копія трудової книжки.

Студентам, які не працюють за фахом і не мають досвіду роботи за фахом, проводиться професійну практику згідно наказу ректора Університету. Проходження студентом професійної практики може здійснюватися за місцем роботи (без відриву від виробництва) за умови його відповідності вимогам програм практики та укладення договору про проведення практики студентів.

Керівник виробничої (переддипломної, професійної) практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання студентам;
- контролює своєчасне прибуття студентів до баз практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
- перевіряє щоденники, звіти з практики та оцінює результати її проходження студентами;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої, переддипломної професійної практики;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно з програмою практики;
- знайомить студентів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;
- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення студентом-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;
- контролює ведення щоденника, підготовку звіту студентом-практикантом;
- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного

студента-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Студенти, які проходять виробничу, переддипломну, професійну практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;
- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;
- отримати документи для проходження практики;
- ознайомитися з програмою практики;
- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- підготувати звітну документацію з практики;
- своєчасно подати звіт з практики та захисти його перед комісією.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

За результатами проходження *виробничої (переддипломної, професійної) практики* студентами подається звіт з практики разом зі щоденником на кафедру для реєстрації та керівнику практики від кафедри – для перевірки та оцінювання.

У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Вимоги до структури та обсягу звіту з практики наводяться у робочій програмі практики

Звіт з практики захищається студентом перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з виробничої (переддипломної, професійної) практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками *виробничої (переддипломної) практики* проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік з практики виставляється протягом перших двох теоретичних тижнів після її закінчення головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі:

- оцінки результатів проходження практики студентом, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту

з практики;

– оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Семестровий контроль з *професійної практики* студентів заочної форми навчання проводиться під час навчально-екзаменаційної сесії.

Диференційований залік з професійної практики виставляється головою комісії із захисту звітів з практики. Нарахування балів з професійної практики здійснюється:

– комісією за результатами співбесіди зі студентом, який має досвід роботи, стажувався або працює за фахом;

– керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики студенту, який не працює за фахом і не має досвіду роботи за фахом, на підставі оцінки результатів проходження практики, якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики, презентації результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на вчених радах навчально-наукового інституту та Університету.

